

mange slike mennesker på én gang. Boken vil nok derfor for en del stå seg på å bli lest stykkevis. Fortellingene formidler deler av den groteske virkeligheten mange pasienter har vokst opp med og fortsatt lever i og erfaringen om at livet likevel kan forandre seg til det bedre, at samspill med behandlere kan fremme denne prosessen, og at alt håp ikke er ute. Noen få av pasientene er selv leger. Samtalene med behandlerne er god folkeopplysning og formidler på en autentisk måte deres engasjerte faglige og menneskelige innsatsvilje, kombinert med innsikt i egne begrensninger. Det kommer frem hvor forskjellig de kan tenke.

Her dokumenteres med tyngde hvor omfattende og vonde problemer mennesker med kroniske depresjoner, angst og spiseforstyrrelser står overfor dersom de velger å prøve å bearbeide noen av disse og ikke gir opp. Behandlerne som vil bidra positivt overfor denne sterkt lidende pasientgruppen må ha et langsiktig perspektiv, profesjonell kompetanse, kjærlighet til menneskene og tro på at alle kan få det bedre. Måtte denne boken bli lest av alle politikere, myndighetspersoner og andre som har med bevilgninger til psykiatrien å gjøre! Den kan også anbefales til studenter og unge kolleger i helsefagene. Det er slike menneskers liv dere må ville engasjere dere i, det er psykiske smerte som dette dere må tåle å dele med pasientene hvis dere vil bli behandlere i det psykiske helsevern. Måtte *Historier om sårbarhet* inspirere mange terapeuter og behandlingssteder.

Per Vaglum

Avdeling for atferdsfag
Institutt for medisinske basalfag
Universitetet i Oslo

Medisinskteknisk smie

Fosse E.

Intervensjonscenteret ved Rikshospitalet

og den industrielle revolusjonen i helsevesenet.
163 s, tab, ill. Oslo: Michael, 2007. Pris NOK 200
ISBN 978-82-92871-00-3

Dette er en oppsummering av de første ti år ved Intervensjonscenteret, skrevet av senterets markerte leder. Det var en organisatorisk nyskaping. Den bærende ideen var å samle nytt utstyr og tilhørende kompetanse på ett sted – sykehuset kunne ikke makte kostnadene med bl.a. moderne CT-, MR-, PET-maskiner (og den kompetanse

som skulle til for å utnytte og videreutvikle utstyret) hvis de ble spredt på mange avdelinger. Tiltaket innebar også at fagfolk fra mange sykehusavdelinger fikk en ny møteplass, som samtidig ble åpnet for industrien. Videre var nyskapingen et ferdighetscenter der øvelse og utprøving av bl.a. minimalt invasiv kirurgi kunne finne sted. Dyreforsøk hadde også sin plass.

Historien er spennende, og forfatteren forteller entusiastisk om hvordan det hele kom i stand. Han fremhever et initiativ som kom fra Frode Lærum og Arvid Stordahl i 1991. De problematiserte de nye utfordringene som den teknologiske utviklingen innebar og innså at den klassiske sykehusstrukturen var til hinder for å utnytte mulighetene som åpnet seg. Utviklingen krevde nemlig *tverrfaglighet* i en helt annen grad enn før. Derfra til dagens status fortelles det, rosverdig åpenhertig, om mange faser med lobbying overfor styre og stell på egen institusjon, i departement og storting, forskningsråd mv.

Nyskapingen var ikke lett å selge internt i et tradisjonsrikt, kanskje tradisjonsbundet hospital. «Ingen var riktig klar over hva Intervensjonscenteret egentlig skulle være.» Men etter hvert innså mange at her kunne det utvikles nye diagnostiske prosedyrer og behandlingsalternativer innen fagområder som radiologi, kirurgi, kardiologi m.fl. På denne måten ble hospitalet tydelig beriket. Også på vitenskapelig side ble det frembrakt en anseelig mengde arbeider og doktorander etter hvert. Industrielt samarbeid har vært fremtredende, særlig der apparater med store investeringskostnader skal testes eller tas i bruk – dette er kanskje den viktigste aktiviteten ved et senter i et land med stusslige tradisjoner på dette området.

Senteret skulle ha en nasjonal rolle, det hadde helseminister Christie i sin tid stilt som betingelse. Det ble derfor gjort tilgjengelig for alle med prosjekter der man kunne utnytte ressursene, og det ble opprettet en nasjonal styringsgruppe og et brukerråd. Det fremgår imidlertid at forskningsaktiviteten er dominert av lokale forskere og at de 5 000 pasientene som er diagnostisert/ behandlet, i stor grad stammer fra de sørøstlige deler av landet. Dette er en alminnelig erfaring med såkalte landsfunksjoner og nasjonale kompetansesentre (1). På den annen side er dette også et resultat av tafatthet fra andre miljøers side, noe som ikke skal legges senteret til last.

Boken inneholder flere segmenter der den «lange» historien frem til dagens medisinskteknologi beskrives. Dette er tidvis interessant, men sprangene blir altfor store – som f.eks. linjene fra Edisons glødelampe til dagens kikkhullskirurgi. Disse delene kunne sannsynligvis vært bedre fremstilt av profesjonelle historikere. For det ligger i sakens natur at dette måtte bli en skrytebok. Men selvskryt skal man lytte til – det er autentisk og kommer fra hjertet. Slik utviklingen nå

går i inn- og utland har Intervensjonscenteret definitivt vist vei på sitt område.

Jon Lekven

Institutt for kirurgiske fag
Universitetet i Bergen

Litteratur

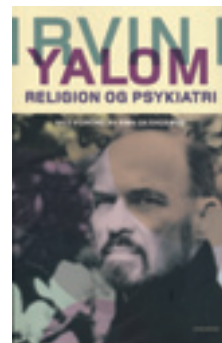
1. Rasmussen K, Bratlid D. Medisinske monopoler – et valg mellom kvalitet eller likhet? Tidsskr Nor Lægeforen 2005; 125: 2980–3.

Fascinerande om religion og psykiatri

Yalom ID.

Religion og psykiatri

58 s. Oslo: Arneberg, 2007. Pris NOK 139
ISBN 978-82-91614-45-8

Irvin Yalom er ein forfattar som ein alltid oppsøker med spenning og forventning om å bli møtt med originale og nyskapande tankar. Så også ved lesing av dette vesle heftet på 58 sider, som eigentleg er ein takketal i samband med at han frå

American Psychiatric Association fekk Oskar Pfister-prisen for året 2000 for viktige bidrag til religion og psykiatri.

Dei første 16 sidene er ei informativ innføring i forfatterskapen ved Finn Skårderud. Han tar fram fleire av dei sentrale læremeistrane til Yalom, som Freud, Jung, Schopenhauer og den norske filosofiprofessoren Dagfinn Føllesdal. Då Yalom fekk melding om at han skulle få denne prisen, steila han og meinte det måtte vera ei mistyding. «Er du sikker?» spurde han dr. Harding, som informerte han om den store æra. «Vet du at jeg oppfatter meg som praktiserende ateist?» Svaret var at komiteen meinte han hadde vidd livet sitt til religiøse spørsmål. Dette er noko av det interessante ved mennesket: Dei kan vere djupt religiøse utan å ha ei personleg tru. Somme kjenner nok på ei uro og er på leitning, slik Augustin var inne på, men med ein annan konklusjon: «Vårt hjarta er uroleg, Gud, inntil det finn kvile hos deg.»

Yalom omtalar eksistensiell psykoterapi og religiøs sjelesorg som søskenbarn – begge har som misjon å ta seg av den fortvilninga som fylgjer med det å vere menneske. Der ligg òg forklaringa på kvifor Yalom etter kvart i stigande grad har sett på psykoterapien som eit kall.

Som forklaring på sitt eige religiøse standpunkt og den intellektuelle ståstaden sin peikar jøden Yalom på si religiøse oppseding, som han omtalar som ein «pedagogisk katastrofe».

Den ortodokse jødiske synagoge var prega av ei rigid autoritetshaldning som han fann svært fråstøytande og som gjorde at han «mistet enhver mulighet for tro tidlig i livet».

Han minner om Schopenhauers ord om at dersom religiøs tru skal trivast, må ho plantast og slå rot tidleg i livet.

Yalom er amerikansk jøde, og han peikar på at det er ikkje lett å gi til kjenne mangel på tru i USA i dag som 80 % i spørjeundersøkingar erklærer at dei trur på eit liv etter døden.

Eksistensiell psykoterapi er eit nøkkelomgrep hos Yalom, og nettopp dette er tittelen på den banebrytande boka hans frå 1980. Der omtalar han dette som ein dynamisk terapeutisk tilnæringsmåte der ein legg vekt på problem knytt til eksistensen. Dette utdjupar han ved å omtale det han kallar eksistensens grunnvilkår, knytt til fire spørsmål: døden, isolasjon, meininga med livet og fridom.

Utan å pådytte pasientane sine ein einaste tanke om desse spørsmåla har han erfart at han og dei – reisefellar som dei er – vil kome inn på alle desse tema som ein naturleg del av den terapeutiske prosessen. Og ein av hans konklusjonar er at det er ein samanheng mellom den religiøse lengten og den eksistensielle angsten. Ja, han postulerer jamvel at *grunnen* til at religiøs tru finst overalt, er at eksistensiell angst òg finst alle stader.

Å lese denne vesle boka var ei sterk og fengslande oppleving. Ho er lettlest og prisverdig fri for kompliserte filosofiske tankerekker og ein fin inngangsport til den rike litterære produksjonen til Irvin Yalom. For dei som enno ikkje har lese Yalom, trur eg boka vil gi meirsmak.

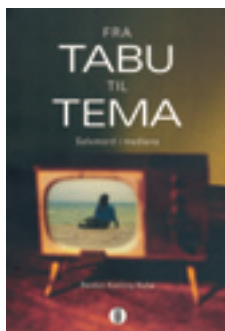
Hans Olav Tungesvik
Frihamnsenteret
Skånevik

Fint om tabubelagt tema

Nybø RK

Fra tabu til tema

Selv mord i mediene. 136 s. Kristiansand: IJ-forlaget, 2007. Pris NOK 185
ISBN 978-82-7147-308-2

Forfatteren var med på å utrede en endring i Vær Varsom-plakaten fra 2006 som har gjort det mulig for pressen å omtale selvmord dersom en rekke aktsomhetskrav blir fulgt. Tidligere het det at selvmord eller selvmords-

forsøk som hovedregel ikke skulle omtales i pressen. En av grunnene til oppmykningen er påstandene om en fortiet samfunnsdebatt rundt selvmord som fenomen.

Reidun Kjelling Nybø viser til at det tidligere ble benyttet en rekke omskrivninger som likevel ble forbundet med selvmord, slik som «personlig tragedie», «ingen mistanke om noe kriminelt». Eller, som journalist Knut A. Nygaard sier det her: «Vanligvis vil vi ha fram mest mulig av det som skjer på linjene. Når det gjelder selvmordsomtale prøver vi å fylle mest mulig mellom dem.»

Noe av det mest spennende i Nybøs kortfattede bok er drøftingen av selvmord i psykiatrien, med utgangspunkt i to klagesaker til Pressens faglige utvalg. Ulike aktører er intervjuet i ettertid, og forfatteren får fint frem hvordan en slik sak oppfattes høyst ulikt av journalisten, pasientens mor, psykiologen (som sluttet som følge av saken), psykiaterne som klaget inn saken og generalsekretæren i Norsk Presseforbund. Sistnevnte mener at det var riktig av Dagbladet å kjøre saken. Pressens faglige utvalg konkluderte da også med at avisen ikke hadde brutt god presseskikk. Men Presseforbundets generalsekretær, Per Edgar Kokkvold, er samtidig overbevist om at Dagbladet ville blitt felt etter den nye paragrafen, fordi selvmordsmetoden ble detaljert beskrevet. Det er interessant.

Nybø setter selvmordsomtale i Norge inn i en aktuell kontekst, dels ved å redegjøre for situasjonen i andre nordiske land, dels ved å referere til råd utarbeidet av Verdens helseorganisasjon. Hun bruker også mye plass på selvmord blant kjente personer – saker som har hatt samfunnsmessig og politisk betydning og som kunne vært omtalt på en annen måte etter den nye selvmordsparagrafen.

Det var Seksjon for selvmordsforskning og -forebygging ved Universitetet i Oslo som sto bak den nye formuleringen i Vær varsom-plakatens punkt 4.9. I ettertid er det gjort til et problem at psykiatrien skal ha fått for mye å si over journalistikken. Det er Sven Egil Omdal, som ledet arbeidet med revisjonen, som målbærer kritikken. Hva han egentlig mener når man leser hans uttalelser samlet, er imidlertid noe uklart. Det er oppsiktsvekkende dersom Omdal ønsker å endre selvmordsparagrafen like etter at han har avsluttet arbeidet med å revidere den. Her burde forfatteren vært mer pågående og avklarende.

Totalt sett sitter jeg igjen med et inntrykk av at forfatteren har satt seg godt inn i stoffet og at hun dekker diskusjonen på en bred og god måte. Boken er stringent oppbygd, velskrevet og lettlest. Spesielt satte jeg pris på at det gis god plass også til kritiske røster, bl.a. fra legehold. Flere har fryktet økt selvmordssmitte hvis omtale av selvmord ble mer vanlig.

Forfatterens egen veileder for selvmords-

omtale gjør boken velegnet for journalister og redaktører, som vel er den primære målgruppen. I tillegg bør den være av interesse for dem som arbeider med selvmordsforebygging og for alle som er oppatt av forholdet mellom medisinen og mediene.

Per Helge Måseide

Barnekliviken
Ullevål universitetssykehus

Klokt og vakkert om angst, AD/HD og låste liv

Thorsen G-RB.

Veien til Louisiana

88 s, ill. Stavanger: Hertervig forlag, 2006.

Pris NOK 149

ISBN 82-92023-70-4

Gerd-Ragna Bloch Thorsen rakk akkurat å få denne boka ferdig før ho døydde brått i fjor. Ho blir litt som eit ettermæle på den måten, og dermed ganske spesiell for alle som kjende Gerd-Ragna.

Men ho står godt på egne bein og er både artig, interessant og lærerik lesnad. Ho er del av ein tradisjon frå Stavanger-miljøet, PsykOpp og Hertervig forlag, der komplekse tema om sinn og psykiatri blir formidla enkelt og godt for vanlege folk, ungdom som vaksne – eit viktig folkeopplysningsarbeid.

Veien til Louisiana handlar i det ytre om to ungdommar, Gunn og Atle, som på kvar sin måte er offer for psykiske plager, funksjonssvikt og fordømmar knytt til desse. Dei møtest på ein helgetur til København, eit steg ut i verda som for begge inneber nye røynsler, ny erkjenning, nytt vågemot på livet og nye dører som opnast for livsutfalding. Ei lita reise i denne større reisa er besøket på kunstsamlinga Louisiana, der tittelen er henta frå. Det er mange nye og nyskapande former som der har fått sin plass og som gjev inspirerande opplevingar og ny erkjenning av både kunst- og livsformer.

Mor til Gunn har sterk angst og er plaga av posttraumatisk stress, noko som låser både henne og familien og avgrensar livsutfalding og vekst. Atle har AD/HD-plager, noko som gjer han til outsider og mobbeoffer og låser han i tap og tillitssvikt.

Veien til Louisiana handlar både om korleis dette kan arte seg – framstilt på ein måte som alle kan forstå – og korleis det kan løyse seg. Korleis det som var låst kan opne seg.